

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSR.422.15.2017.ER

Warszawa, 12 września 2017 roku

**Pani
Beata Szydło
Prezes Rady Ministrów**

ratyfikowana Konwencja o prawach dziecka¹ m.in. w art. 19 zobowiązuje państwo polskie do podjęcia działań mających na celu ochronę dzieci przed wszelkimi formami przemocy. Niewątpliwie polskie ustawodawstwo zmierza w tym kierunku, ale podejmowane działania w mojej ocenie są niewystarczające.

W kierowanym do Pani Premier wystąpieniu generalnym z 29 kwietnia 2016 roku wskazywałem, że Europejska Sieć Rzeczników Praw Dziecka (ENOC) wraz z Panią Martą Santos Pais – Specjalnym Przedstawicielem Sekretarza Generalnego ONZ ds. Przemocy Wobec Dzieci, 24 września 2015 roku wydali wspólne stanowisko, w którym wyrażone zostało głębokie zaniepokojenie występowaniem i ogromną skalą zjawiska przemocy wobec dzieci w Europie. Zaapelowano w nim o utworzenie solidnej, wszechstronnej agendy narodowej na rzecz zapobiegania i reagowania na wszystkie formy przemocy wobec dzieci. Również podczas konferencji Rady Europy w Sofii (4-6 kwietnia 2016 roku), Specjalny Przedstawiciel Sekretarza Generalnego ONZ ds. Przemocy Wobec Dzieci, zaapelowała do państw członkowskich ONZ o opracowanie Narodowych Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci.

W opinii Rzecznika Praw Dziecka opracowanie przez rząd Narodowej Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci jest niezbędne i powinno wskazywać na priorytet państwa w działaniach na rzecz efektywnego przeciwdziałania przemocy wobec dzieci. Kluczowym w tym zakresie jest opracowanie jej celów i skoordynowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec dzieci. Dlatego koniecznym jest podjęcie

¹ Dz. U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526, z późn. zm.

międzyresortowych oraz międzyinstytucjonalnych prac zmierzających do opracowania ww. Strategii. Pomocą w tym zakresie może służyć analiza m.in. norweskiej strategii (Childhood comes but once. National strategy to combat violence and sexual abuse against children and youth 2014-2017²).

Rzecznik ma świadomość, że na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie utworzono Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, jednakże kwestie dotyczące dziecka są jednym z wielu elementów tego systemu/programu. Tymczasem dzieci są szczególnie narażone na przemoc domową i jej następstwa. Trudno z całą pewnością stwierdzić jak dużo dzieci doznaje przemocy, bowiem dane gromadzone w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nie specyfikują osoby dziecka. Należy zauważyć, że jedynie Policja zbiera informacje o osobach małoletnich doznających przemocy domowej.

Nie należy tracić również z pola widzenia, że realizacja procedury *Niebieskie Karty* odbywa się bez udziału dziecka, zaś działania wypracowane w ramach indywidualnego planu pomocy osobie doznającej przemocy w rodzinie mają również dotyczyć dziecka, w przypadku, gdy doznaje przemocy w rodzinie. Tak ukształtowany udział dziecka w ramach procedury *Niebieskie Karty* nie daje pełnej gwarancji zabezpieczenia praw dziecka. Ponadto realne udzielenie pomocy dziecku może być utrudnione, gdy rodzic jest osobą stosującą przemoc.

Zaznaczyć należy, że w polskim systemie nie ma scentralizowanych, kompleksowych miejsc pomocy dla dzieci doznających przemocy czy to fizycznej, psychicznej, czy seksualnej. Aktualnie istnieją programy, mające na celu walkę z poszczególnymi formami przemocy, jednak brakuje strategii, która obejmowałaby kompleksowo wszystkie jej formy.

Narodowa Strategia na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci może stać się istotnym instrumentem oddziaływań ukierunkowanych na ochronę dziecka przed przemocą, a także być dodatkową gwarancją, że prawa dziecka określone w Konwencji o prawach dziecka będą chronione na najwyższym poziomie. Może ona również wywrzeć realny wpływ na świadomość społeczeństwa w tym zakresie oraz wprowadzić odpowiednie standardy zachowań w sytuacjach przemocy wobec najmłodszych.

²https://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjxbGr4OzVAhXMCp oKHYm8Bp0QFggmMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.regjeringen.no%2Fglobalassets%2Fupload%2Fbld%2Fstrategi_overgrep_barn_eng_web.pdf&usq=AFQjCNHFzAg6qY-Uq3uhsBmWtukGUnTc-A

Jako Rzecznik Praw Dziecka często wskazuję, że prawa człowieka zaczynają się od praw dziecka. Zrozumienie problemu przemocy wobec dzieci jest kluczem do wypracowania odpowiedniej polityki.

Wskazać należy, że w polskim społeczeństwie wciąż funkcjonuje wiele mitów i stereotypów dotyczących przemocy domowej, w tym przemocy wobec dzieci, np. karcenie fizyczne przez część społeczeństwa nadal uważane jest za metodę wychowawczą, mimo że art. 96¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego od 2010 roku zakazuje stosowania kar cielesnych wobec dzieci.

Rzecznik Praw Dziecka od 2011 roku prowadzi stały monitoring postaw społecznych wobec przemocy w wychowaniu dzieci. W 2016 roku ukazała się szósta edycja Raportu³, który wskazuje, że nadal jest wysoki odsetek osób aprobujących stosowanie kar cielesnych. Mimo że w stosunku do 2008 roku, kiedy aprobatę dla stosowania kar cielesnych wyrażało 78% naszego społeczeństwa, nastąpił wyraźny spadek, bo aż o ok. 30%, to nadal stan ten nie jest zadowalający. Z ponownie przeprowadzonych badań przez Rzecznika Praw Dziecka w 2016 roku wynika, że aprobatę dla takiego wychowywania deklaruje 46% polskiego społeczeństwa, a prawie 17% dorosłych uważa, że bicie jest skuteczną metodą wychowawczą. Badania pokazują także, że około połowa Polaków wie o istnieniu w Polsce zakazu stosowania kar cielesnych w wychowaniu. Powyższe dane wskazują, że należy nadal prowadzić efektywne działania uświadamiające negatywne skutki fizycznego karcenia dzieci i zachęcać do właściwych, nieprzemocowych zachowań wychowawczych.

Podkreślenia wymaga, że przemoc wobec dzieci przybiera różne formy krzywdzenia, które często współwystępują. Narodowa Strategia na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci powinna obejmować kompleksowe podejście nakierowane na zapobieganie, ochronę i wsparcie we wszystkich formach przemocy: fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej, rówieśniczej i instytucjonalnej. Należy podjąć działania by usystematyzować, wyodrębnić, wzbogacić i zagwarantować określone działania skierowane dla ochrony dzieci.

Podczas prezentacji raportu „Dzieci się liczą 2017” Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, dr Robert Sobiech⁴ z Collegium Civitas zwrócił uwagę, że potrzebna jest strategia bądź program, jako zestaw skoordynowanych działań opartych na wiedzy, empirii, dobrej diagnozie i odpowiednim zarządzaniu. Wyraził również opinię, że obok perspektywy zagrożeń, przed którymi dzieci należy chronić, warto też skoncentrować uwagę na

³ *Przemoc w wychowaniu – odwrót od tradycji? Raport Rzecznika Praw Dziecka 2016*, opracowała: dr hab. prof. UŚ Ewa Jarosz

⁴ <https://brpd.gov.pl/aktualnosci/mowimy-jednym-glosem-dzieci-sie-licza>

wyzwaniach i szukać takich form wspierania dzieci, które nie tylko pozwolą unikać przemocy i ją ograniczać oraz adekwatnie reagować, ale też pozwolą stworzyć warunki do odpowiedniego rozwoju najmłodszych.

Wnioski z raportu „Dzieci się liczą 2017”⁵ potwierdzają konieczność opracowania Strategii, która miałaby wpływ na wszystkie działania na rzecz dzieci, obecnie rozproszone w kilkudziesięciu aktach prawnych, by poprawić ich koordynację i nadać im właściwy priorytet.

Rzecznik Praw Dziecka stoi na stanowisku, że rząd przy opracowywaniu Narodowej Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci powinien być wspierany nie tylko przez podmioty podległe mu strukturalnie, ale również przez władze samorządowe, wymiar sprawiedliwości, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje zaangażowane w walkę z przemocą wobec dzieci. Ważne jest również uzyskanie poparcia społecznego, dzięki kampaniom informacyjnym i akcjom mającym na celu uwrażliwienie opinii publicznej na problem przemocy wobec dzieci.

Szanowna Pani Premier,

ponownie pragnę przypomnieć, że uznanie Polski na arenie międzynarodowej i przypisanie jej zaszczytnego miana *Ojczyzny Praw Dziecka*, jest dla naszego kraju szczególnym zobowiązaniem do podejmowania szeroko zakrojonych działań na rzecz pełnej realizacji praw dziecka.

Mając na względzie konieczność podjęcia systemowych działań w celu zabezpieczenia dzieci przed przemocą, działając na podstawie art. 10a i 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), w przeddzień odbywającego się w Polsce III Międzynarodowego Kongresu Praw Dziecka, ponownie apeluję do Pani Premier o podjęcie działań w kierunku opracowania Narodowej Strategii na Rzecz Walki z Przemocą Wobec Dzieci. Jako Rzecznik Praw Dziecka deklaruję pełną gotowość do współpracy przy opracowywaniu skutecznych mechanizmów ochrony dzieci.

➤ wyrenewi zrecenzu
Marek D. Kuchelny

⁵ <http://fdds.pl/problem/dzieci-sie-licza-2017/>